

Høringsuttalelse fra Statped: til arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet.

Vi viser til invitasjon til å gi innspill i forbindelse med arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet, i brev fra Kunnskapsdepartementet 12. juni 2023. Statped gir i det følgende sine innspill. Vi har holdt innspillene korte, slik som departementet har bedt om.

Selv om Statped har mange ansatte med forskerkompetanse, er Statped sitt oppdrag ikke lenger å drive egen forskning. Statped har imidlertid stort behov for forskningsbasert kunnskap på våre ansvarsområder for å kunne yte gode tjenester, og det er dermed som bruker av forskning vi her har gitt våre innspill.

Vi har tillatt oss å velge ut de spørsmålene som er mest relevante for vår del.

Hvilke funksjoner er det viktig at Forskningsrådet ivaretar fremover:

Forskningsrådet er landets viktigste forskningsfinansiering, og har dermed en betydelig rolle i å ivareta behovet for forskning. Dette gjelder også på de mindre områdene som kanskje ikke har så stort "trykk" fra de etablerte forskningsmiljøene. Forskningsrådet, som er plassert i forskningssystemet mellom det politiske nivået og forskningsutførende sektorene, er i stor grad ansvarlig for omsetting av nasjonal politikk til føringer for forskningsinstitusjonene. Det vil være viktig at Forskningsrådet sørger for at det behovet vi har for nasjonal forskning blir møtt, selv om tilgangen på forskningsmiljøer innenfor de mindre områdene kan være vanskelig. Forskningsrådets tematiske analyser av eksisterende forskning og handlekraft for å sikre bredde, blir dermed viktig.

Hvordan kan Forskningsrådet best påvirke samvirket mellom aktørene i forskningssystemet og resten av samfunnet slik at forskningen bidrar til å møte tverrsektorielle utfordringer? Er det behov for å styrke samspillet?

Det er Statped sin erfaring at det eksisterer et behov for å styrke samspillet mellom sektorer i samfunnet for å løse utfordringer i barndom, skole og utvikling, spesielt for utsatte barn og unge, og barn og unge med spesielle behov. Kompleksiteten i problemstillingene vi opplever gjør at det kan oppstå tvil om hva som er riktige tiltak, noe som fører til barrierer i utvikling og utføring av nødvendige tjenester.

Forskningsrådet kan påvirke og styrke samspillet mellom aktørene i forskningssystemet og resten av samfunnet, for eksempel ved at det legges føringer for tilgjengeliggjøring av forskningsbasert kunnskap, i former og gjennom kanaler som "treffer" samfunnet rundt. På en del områder er det ikke nødvendigvis mer kunnskap som er nødvendig, men heller nye og bedre måter for å omsette den allerede eksisterende forskningsbaserte kunnskapen til praksis. Dette vil muligens representere en endring eller utvidelse av Forskningsrådets oppgaver, men vi mener tilgjengeliggjøring av vitenskapelig kunnskap vil bli stadig viktigere fremover.

Det å fokusere sterkere på tilgjengeliggjøring av kunnskap til de sektorene og profesjonene nasjonalt som har behov for denne kunnskapen, vil både kreve og stimulere økt bruk av norsk fagspråk. Økt

bruk av norsk som fagspråk legger også regjeringen vekt på i *Meld. St. 5 (2022-2023) Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032*.

På hvilke områder bør vi ha nasjonale satsninger og når kan vi lene oss mer på EU? Hvordan bør konkurranseutsatt nasjonal og internasjonal finansiering utfylle hverandre?

På noen av de områdene vi trenger forskningsbasert kunnskap har vi få tilfeller å hente data fra nasjonalt. Området barn og elever med varige og komplekse spesialpedagogiske behov er eksempel på et forskningsområde hvor tilgangen til empirisk materiale for forskning kan være lite nasjonalt, og det vil dermed være vanskelig å ha egne nasjonale satsninger. På slike områder vil vi kunne få hjelp av internasjonal forskning, fordi man da vil ha tilgang til et større materiale.

Det er imidlertid viktig at de nasjonale rammene for bruken av kunnskap også tas med i vurderingen av den internasjonale forskningen. Internasjonal forskning på oppvekst og opplæringsfeltet kan ha relevans for norske forhold, men det vil være vanskelig å overføre all internasjonal forskning direkte. Mye av forskningen foregår, og må foregå, i internasjonale sammenhenger, men det er viktig at Forskningsrådet også har mulighet, vilje og evne til å vurdere og bemidle forskningsprosjekter som mer primært er rettet inn mot norske forhold. Vi mener altså det vil være viktig at Norge, selv om vi baserer oss på satsninger fra EU, også legger til rette for nasjonal forskning som bidrar til at nasjonale forhold og rammer blir tilstrekkelig belyst.

Hvordan bør Forskningsrådet ivareta vilkår og muligheter for forskerinitiert forskning og mer politisk initiert forskning?

Vi mener at den politisk initierte forskningen er et viktig tillegg til den forskerinitierte forskningen. Den forskerinitierte forskningen er selvfølgelig helt sentral, fordi den bidrar til at forskningsmiljøene kan bruke sine styrker, og skape ny kunnskap på områder hvor de har den høyeste kompetansen.

Også den politisk initierte forskningen spiller en viktig rolle på det strategiske nivået i forskningssystemet. Denne forskningen vil tydeligere kunne ta ansvaret for de mindre områdene, som trenger et mer spesifikt innrettet eller avgrenset fokus.

Det er viktig at vi har tilstrekkelig forskningsbasert kunnskap på de områdene hvor stat og kommune har forpliktelser overfor innbyggerne, og på områder hvor innbyggere med spesielle behov har konkrete rettigheter. I tillegg vil den politisk initierte forskningen kunne bidra til at det samlede korpuset av forskningsfunn blir en økt drivkraft for samfunnsutvikling, også på lokalt nivå. Vi mener dette er i tråd også med signalene om tilgjengeliggjøring av kunnskap i *Meld. St. 5 (2022-2023) Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032*. Her kan Forskningsrådet innta en tydeligere rolle.

Hvordan Forskningsrådet mer konkret bør ivareta vilkår og muligheter for dette, vil sannsynligvis variere mellom forskningsområdene. Innenfor Statped sine ansvarsområder, knyttet blant annet til barn og elever med sammensatte og varige spesialpedagogiske behov, vil det være viktig å få økt og stadig oppdatert kunnskap om hvordan rettigheter og muligheter for denne gruppen best kan realiseres. Dette kan kreve fokus på tverrfaglighet og kontekstuelle rammer for tjenesteytingen som det politiske nivået, både lokalt og sentralt, vil være i stand til å identifisere.